

ÜNYE
TİCARET BORSASI
FINDIK
RAPORU

1.GİRİŞ

İnsan beslenmesinde önemli bir yeri olan fındık çeşitli şekillerde tüketilmekle beraber iç fındığın %80'i çikolata sanayinde (kıyılmış, dilinmiş, öğütölmüş olarak) bisküvi, şekerleme, tatlı, pasta ve dondurma yapımında kullanılırken, iç piyasada ve ihracatta değeriendirilemeyen fındıklar ise yağlık olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, yağ çıkarılması ile ortaya çıkan küspe, yüksek oranda protein içermesi nedeniyle (%38–45) hayvan yemi olarak yem sanayinde değeriendirilmektedir. Ayrıca, fındıkkabuğu çeşitli sanayi kollarında (sunta, yer muşambaları, plastik, boya, parlatma yağı vs.) hammadde olarak kullanılırken, fındık yaprağı ise tabii gübre olarak fındık bahçelerine veya diğer tarım alanlarına geri dönmektedir.

Fındık iyi bir vitamin ve mineral kaynağıdır. 100 gram iç fındıkta 0,69 mg B vitamini, 31,4 mg E vitamini ve ayrıca az miktarda A ve C vitaminleri bulunurken, 5,8 mg Demir, 160,0 mg Kalsiyum, 2,2 mg Çinko, 655,3 mg Potasyum, 2,1 mg Sodyum, 161,2 mg Magnezyum, 1,3 mg Bakır ve 5,1 mg Manganez bulunur. Zengin bir besin maddesi olan fındığın 100 gramı 725 kalori sağlamaktadır. Fındık bu özellikleri nedeniyle beden ve zihin yorgunluğunu giderici, enerji verici, kalp ve damar sağlığını koruyucu özellikle sahip bir üründür.

2.FINDIĞIN TARİHÇESİ

Fındık sözcüğü, Antik Çağda Karadeniz' in adı olan "Pont Exinus" tan türetilen "pontik" sözcüğünden meydana gelmiştir. Plinus da, Pontos kıyılarından getirildiği için, fındığa "Pontos cevizi" denildiğini kaydetmiştir. Fındık Akdeniz, Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine Doğu Karadeniz' den adını da beraber getirerek yayılmıştır. Fındık sözcüğünün Farsçası "fonduk", Arapçası "bunduk", Latincesi "nux", Almancası "haselnuss", Fransızcası "noisette", İngilizcesi "hazelnut", Rumcası "leptokarion", Ermenicesi "kalin", Tatarcası "çitlevük", eski Yunancası "funduki", İtalyancası "nocciola", İspanyolcası "avellana", Portekizcesi "avella", Romencesi ise "aluna" dır.

Fındık kültürünün Türkler arasında yayılmasının üç devre içerisinde olduğu bildirilmektedir. Birinci devre, Türklerin Orta Asya' da oldukları devredir, orada fındığa "kosık" ya da "kosuk" denilmektedir. İkinci devre, Batı Türklerinin fındık için "çetlevük" sözünü kullandıkları devredir. Üçüncü devrede ise, Anadolu Türkleri fındığı Arap etkisi ile "bunduk" ve bundan değiştirerek "fındık" şeklinde adlandırmışlardır.

Cumhuriyet döneminde fındık konusu ciddiyle ele alınmış, bu konuda muhtelif çalışmalar yapılmıştır. 1925 yılında çıkarılan 407 sayılı yasa ile Rize de fındık yetiştiren iller arasına alınmıştır; yine 1925 yılında çıkarılan 552 sayılı yasa ile Aşar Vergisi kaldırılmış, bunun yerine fındıktan % 8 vergi alınması şartı getirilmiştir.

1927 yılında çıkarılan 6207 sayılı hükümet kararnamesi ile fındık fidanlarının ihracatı yasaklanmıştır.1930 yılında İş Limitet Şirketi kurulur, 1931 yılında fındık ticaretine başlar. 10 Ekim 1935' te Ankara' da Birinci Ulusal Fındık Kongresi toplanır. Bu kongrede fındığın yetiştirilmesinden satışına kadar, özellikle kalite ve standardizasyon konuları işlenmiş ve çeşitli raporlar halinde kongreye sunulmuştur. Fındık Nizamnamesi yürürlüğe konulmuştur.1936 yılında Giresun' da Fındık İstasyonu kurulur.

Mustafa Kemal Atatürk, 1 Kasım 1937 tarihinde TBMM' ni açış konuşmasında; "Önümüzdeki yıl içinde, fındık başta olmak üzere diğer belli başlı ürünlerimizi de ilgilendiren birlikler kurulmalıdır." direktifini verir. 28 Temmuz 1938 tarihinde Giresun' da Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (FİSKOBİRLİK) kurulmuştur. İşlevini tamamlayan İş Limitet Şirketi 1939 yılında tasfiye edilir.6 Kasım 1940 tarihinde merkezi Giresun' da olmak üzere Karadeniz Bölgesi Fındık İhracatçılar Birliği kurulur.

Giresun' da 7 Kasım 1957 tarihinde İkinci Ulusal Fındık Kongresi toplanmıştır. Bundan 47 yıl sonra, 10-14 Ekim 2004 tarihinde yine Giresun' da Üçüncü Milli Fındık Şurası toplanmıştır. Burada fındık konusu çeşitli yönleriyle tartışılmış ve şura sonunda alınan kararlar 29 maddelik bir bildiri ile kamu oyuna duyurulmuştur.

1965 yılında Fındık İstasyonu, Fındık Araştırma Enstitüsü adını almıştır.1983 yılında "Fındık üretiminin planlanması ve dikim alanlarının sınırlandırılması" nı öngören 16.6.1983 tarih ve 2844 sayılı yasa çıkarılır.6-7 Eylül 1996 tarihinde Tirebolu' da I. Fındık Festivali düzenlenmiştir.1996 yılında FTG (Fındık Tanıtım Grubu) kurulur, fındığın iç ve dış tüketimini artırmak için çeşitli çalışmalar yürütülür.

Dünya fındık üretiminin yüzde 75'ine sahip olan Türkiye'de, 1878 yılından itibaren fındık sektörü büyük gelişme kaydetti.Milattan Önce 29. yüzyılda Çin'de yetiştirildiği bilinen fındığın kültürel ana vatanı olarak Anadolu biliniyor.

Kültürel vatan olarak söz edilen Karadeniz kıyılarının Ordu, Giresun ve Trabzon illerinde kaynakların tespitlerine göre antik çağlardan beri fındık yetiştiriliyor. Dünyada fındık yetiştirilmesine en uygun toprak ve iklim koşullarına sahip olan Doğu ve Orta Karadeniz'den ticaret yaparak Avrupa'ya fındığı Yunanlıların tanıttığı belirtiliyor.

Trabzon'dan yapılan fındık ihracatına ait en eski kayıtlarda Karadeniz'den fındık ticareti ilk olarak 1403 yılında Cenevizler tarafından İstanbul'a getirilmek suretiyle yapılırken, bunu Rusya'ya 1773, Romanya'ya 1792, Belçika'ya 1889, İngiltere'ye 1852, İsviçre'ye 1852, Sırbistan ve Yunanistan'a 1906, Almanya'ya 1907, Fransa'ya 1909, Amerika'ya ise 1912 yılında yapılan ticaretler takip etti. Kuzey yarım kürenin ılıman iklim kuşağında fındık, hemen hemen her kesimde üretilebilirken, dünyada ekonomik anlamda fındık üretimi Türkiye'den başka, ABD, İspanya, İtalya, Yunanistan ve son dönemlerde Gürcistan'da yapılmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğundan 22 bin hektar olarak fındık alanlarını devralan Türkiye Cumhuriyetinde bu rakam günümüzde resmi rakamlara göre 560 bin hektarı aşmış durumdadır. Dünya fındık üretiminin yüzde 75'ine sahip olan Türkiye, fındık alanında büyük gelişme yaşadı. Fındığın üretiminde olduğu gibi ihracat yoluyla ticaretinin de büyük bölümünü elinde bulunduran Türkiye'nin dışında İtalya, İspanya, ABD, Yunanistan ve Gürcistan'dan da ihracat yapılıyor. Türkiye tarafından 1950'lerde 20, 1970'lerde 35, 1980'lerde 60 ülkeye fındık ihracatı yapılırken, günümüzde bu rakam 90 ülkeyi geçiyor.

3. DÜNYADA FINDIK SEKTÖRÜNÜN GÖRÜNÜMÜ:

3a. ÜRETİM

Fındık, bademden sonra dünyada en yaygın yetiştiriciliği yapılan sert kabuklu meyvedir. Fındığın kültür çeşitleri Türkiye, İtalya, İspanya, ABD, Çin, İran, Yunanistan, Fransa, Azerbaycan, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Portekiz, Beyaz Rusya, Moldova, Tacikistan, Gürcistan, Ukrayna, Tunus, Macaristan, Kıbrıs ve Kamerun'da yetiştirilmektedir. Bununla birlikte, FAO istatistiklerinde üretici olarak henüz yer verilmeyen Arjantin, Avusturya, Avustralya, Estonya, İran, Yeni Zelanda, Romanya, Slovenya, Suriye, Ukrayna, İngiltere ve Yugoslavya gibi ülkelerde de az da olsa fındık üretilmekte ve üretimin artırılmasına yönelik önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Dünya fındık üretimi, 1960'lı yıllarda yaklaşık 250 bin ton civarında iken, 2004-2011 yılları ortalamasına göre 802 bin tona çıkmıştır. Dünya fındık üretiminin yaklaşık % 70'ini gerçekleştiren Türkiye'yi sırasıyla İtalya ve ABD takip etmektedir. AB (27)'nin payı ise % 16'dır (INC, 2012).

DÜNYA FINDIK ÜRETİMİ(Kabuklu/Ton)									
ÜLKELER	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	ORTALAMA
TÜRKİYE	350.000	530.000	661.000	530.000	800.791	500.000	600.000	430.000	550.224
İTALYA	133.500	65.000	138.000	95.000	125.000	85.000	87.200	120.000	106.088
AZERBEYCAN	5.491	27.986	25.000	30.800	40.000	30.000	25.000	45.000	28.660
GÜRCİSTAN	8.327	16.393	14.000	25.000	35.000	27.000	40.000	35.000	25.090
ABD	33.500	25.400	39.010	33.570	36.280	42.600	24.500	41.000	34.483
İSPANYA	25.000	20.000	28.000	18.000	26.000	18.000	20.000	25.000	22.500
DİĞERLERİ	47.606	47.876	52.244	48.880	5.900	20.000	27.000	27.000	34.563
TOPLAM	603.424	732.655	957.254	781.250	1.068.971	722.600	823.700	723.000	801.607

Kaynak: INC (International Nut Council), Türkiye verileri: TÜİK.

Son 8 yıllık ortalama veriler dikkate alındığında; Ülkemiz üretimi 550 bin ton (% 69), diğer ülkelerin üretimi ise 251 bin ton (% 31) civarındadır.

3b. İHRACAT

Dünyada fındık tüketiminin tamamına yakın kısmı (% 91), Avrupa Birliği ve diğer Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirilmekte ve büyük ölçüde (% 80'i) çikolata ve şekerleme sanayinde ham madde olarak kullanılmaktadır.

Dünya fındık ihracatının 2004-2010 dönemi ortalaması kabuklu fındık cinsinden 583 bin tondur. Bunun % 79'unu Türkiye gerçekleştirmektedir (INC, 2012). Dünya fındık üretim ve ihracatının çok önemli bir kısmını Türkiye'nin sağlamasından dolayı, iç piyasada uyguladığı politikaların dünya piyasaları ve fiyatlarına etkisi de fazla olmaktadır. Diğer önemli fındık ihracatçısı ülkeler İtalya, Almanya (re-export), ABD ve İspanya'dır. Üretici olmamalarına rağmen ithal ettiği fındığı kabuklu, iç veya işlenmiş olarak ihraç eden diğer ülkeler Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Avusturya, İngiltere, İrlanda, İsviçre, Bulgaristan, Macaristan ve Kanada'dır.

DÜNYA FINDIK İHRACATI (Yıllık Bazda-Kabuklu/Ton)								
ÜLKE	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
TÜRKİYE	435.301	418.729	494.372	466.276	456.804	441.973	504.610	487.532
İTALYA	40.642	31.739	16.553	41.496	30.447	31.157	28.000	
AZERBAYCAN	6.156	21.646	14.300	20.048	12.608	24.334	17.000	
ALMANYA	6.139	6.651	6.918	8.552	8.117	7.184	7.500	

İSPANYA	6.788	11.200	4.472	5.983	4.682	6.745	4.200	
HOLLANDA	3.747	5.221	5.068	5.690	4.625	3.380	4.000	
ABD	23.003	30.040	25.897	32.611	24.685	32.214	1.430	
FRANSA	5.139	5.636	4.326	5.618	4.440	4.744	1.975	
ÇİN	1.297	2.246	3.595	7.646	5.963	9.461	638	
DİĞERLERİ	15.488	28.341	30.147	30.174	21.702	15.265	28.000	
TOPLAM	543.700	561.449	605.648	624.094	574.073	576.457	597.353	487.532

Kaynak: INC (International Nut Council) ve (KİB) , 2011 verileri INC' de henüz yayınlanmamıştır.

3c. İTHALAT

Dünyadaki en büyük fındık ithalatçısı ülkeler sırasıyla; İtalya, Almanya, Fransa, İsviçre, Rusya, Belçika ve diğer ülkelerdir. Çikolata ve şekerleme sanayisinin gelişmiş olduğu ithalatçı ülkeler, aynı zamanda fındığın ikamesi olan bademin de en önemli alıcısı durumundadırlar. Ancak aşağıdaki tablo incelendiğinde, gelişen gıda endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Rusya Federasyonu'nun da son yıllarda fındık ithalatını artırdığı görülecektir.

DÜNYA KABUKLU FINDIK İTHALATI (Ton)							
ÜLKE	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
İTALYA	71.180	140.094	154.467	119.651	112.035	99.200	80.422
ALMANYA	156.704	136.860	141.149	161.681	137.410	67.534	62.100
FRANSA	49.353	42.567	47.429	59.121	39.143	30.566	55.800
İSVİÇRE	24.514	24.773	24.184	24.152	23.479	19.987	19.000
RUSYA	19.944	16.806	19.969	25.266	27.038	17.503	22.000
BELÇİKA	30.769	27.784	29.900	27.531	27.726	13.000	15.100
POLONYA	3.376	3.810	3.164	19.666	12.168	12.600	14.000
KANADA	2.208	4.289	2.894	7.901	11.382	10.628	15.820
İSPANYA	2.696	3.679	2.432	13.076	12.783	8.661	10.400
MISIR	4.561	3.364	5.257	5.549	6.537	6.379	7.800
HOLLANDA	24.410	18.566	19.401	18.131	14.995	5.996	6.850
AVUSTURYA	3.345	3.061	2.199	16.777	17.062	4.669	5.200
ÇİN	11.765	9.834	11.395	11.633	12.688	19.171	882
VİETNAM	1.370	2.158	7.020	16.231	9.325	15.773	598
DİĞERLERİ	136.245	124.474	136.636	99.356	111.877	57.646	77.000
TOPLAM	542.440	562.119	607.496	625.722	575.648	389.313	392.972

4. TÜRKİYE'DE FINDIK SEKTÖRÜNÜN GÖRÜNÜMÜ:

4a. ÜRETİM:

İlk defa Doğu Karadeniz Bölgesi'nde başlanılan kültür ırkı fındık yetiştiriciliği, devletin fındığa 1964 yılından sonra alım garantisi vermesi, fındığın diğer ürünlere göre daha az emekle yetiştirilen bir ürün olması, bölgeden yapılan göçler vb. etkenlerden dolayı önce Batı Karadeniz Bölgesi, daha sonra ise diğer bölgelere yayılmıştır. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne göre Türkiye'de 38 ilde fındık yetiştiriciliği yapılmasına rağmen, ticarete konu olan yetiştiriciliğin tamamına yakını Ordu, Giresun, Samsun, Trabzon, Düzce, Sakarya, Zonguldak, Artvin, Bartın, Kocaeli, Sinop, Gümüşhane, Kastamonu ve Rize illerinde gerçekleştirilmektedir. Bakanlık verilerine göre (BÜGEM) 688 bin hektarlık alanda fındık yetiştiriciliği yapılmaktadır. Dikim alanlarının % 61,4'üne tekabül eden 422.427 hektarlık alan, fındığın ekolojik bölgesi olan Doğu Karadeniz'de yer almaktadır.

Fındık Alanlarının Tespitine Dair 2011/1424 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre 14 il ve bunlara bağlı 129 ilçede yasal olarak fındık dikimi yapılabilmektedir (ruhsatlı).

Türkiye'de 1970'li yıllarda 260 bin ton olan fındık üretimi 2008 yılında 801 bin ton, 2009 yılında 500 bin ton, 2010 yılında 600 bin tondur. 2011 yılı üretimi ise 430 bin ton olarak tahmin edilmiştir (TÜİK).

İL BAZINDA FINDIK DİKİM ALANI VE ÜRETİM DURUMU

İLLER	2009			2010			2011			2012		
	Üretim (ton)	Dikim alanı (ha)	Verim (kg/da)	Üretim (ton)	Dikim alanı (ha)	Verim (kg/da)	Üretim (ton)	Dikim alanı (ha)	Verim (kg/da)	Üretim (ton)	Dikim alanı (ha)	Verim (kg/da)
GİRESUN	76.273	106.000	72	51.657	106.000	49	51.600	117.729	44	111.928	117.729	95
ORDU	91.758	198.000	46	206.605	198.000	104	122.050	226.930	54	191.948	226.930	85
SAMSUN	71.656	78.500	91	82.055	78.500	105	76.650	88.341	87	80.207	88.341	91
TRABZON	39.308	58.000	68	42.861	58.000	74	32.820	62.809	52	59.303	64.283	92
SİNOP	1.847	1.300	142	1.656	1.300	127	572	1.730	33	1.091	1.665	66
RİZE	2.147	2.000	107	2.158	2.000	108	2.060	3.558	58	5.109	3.558	144
ARTVİN	11.572	8.000	145	7.281	8.000	91	8.480	10.584	80	9.085	80.751	85
DÜZCE	75.485	69.500	109	67.427	69.500	97	50.450	62.696	80	80.282	62.675	128
SAKARYA	84.012	77.500	108	94.520	77.500	122	50.200	69.193	73	160.519	69.193	232
ZONGULDAK	21.291	22.500	95	23.852	22.500	106	21.700	23.418	93	24.280	23.418	104
KOCAELİ	13.581	8.600	158	11.438	8.600	133	8.402	8.434	100	12.368	8.434	147
KASTAMONU	4.288	4.700	91	4.751	4.700	101	2.150	7.481	29	6.075	7.169	85
BARTIN	3.455	3.300	105	3.195	3.300	97	2.250	3.908	58	6.930	6.000	116
DİĞER	3.327	4.100	81	543	4.100	13	616	817	75	622	823	76
TOPLAM	500.000	642.000	78	600.000	642.000	93	430.000	687.627	63	749.747	690.969	109

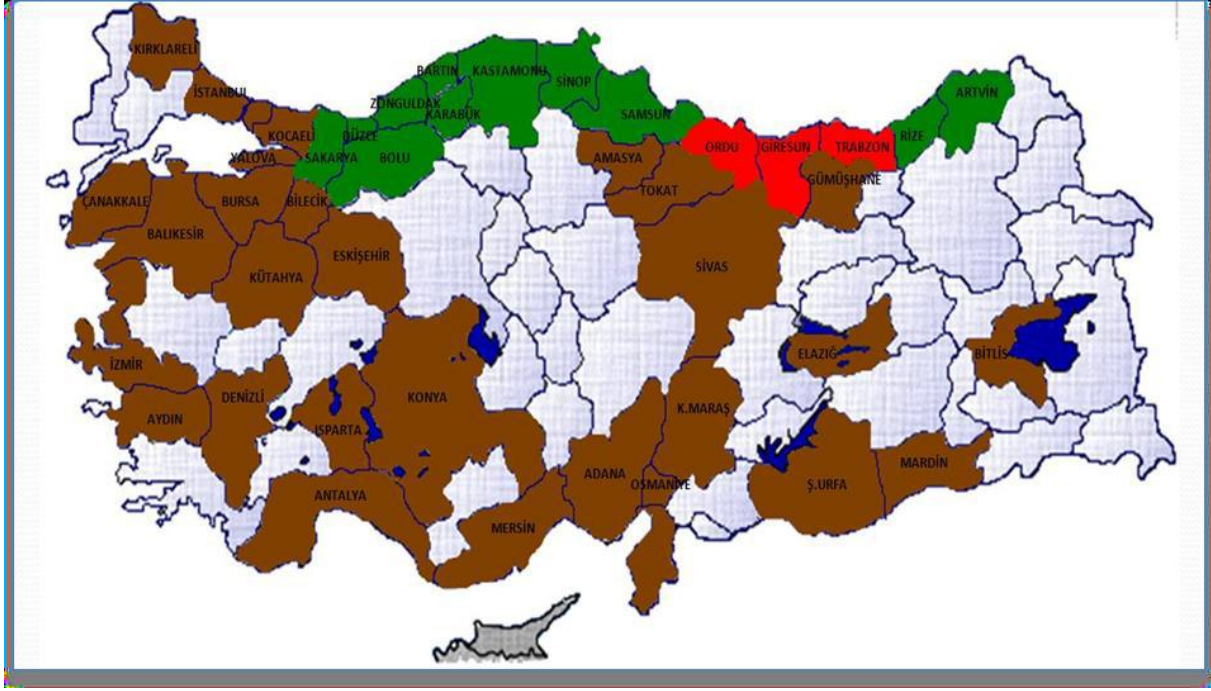
Kaynak: TÜİK

* 2012 yılı karanfil sayımlarına göre 750 bin tonluk rekolte beklenmektedir (BÜGEM).

Türkiye’de dekar başına üretim ABD ve Gürcistan gibi üretici ülkelerden daha düşüktür. FAO’ya göre dekar başına fındık verimi Türkiye’de 139 kg iken, ABD’de 444 kg, Gürcistan’da 192 kg, İtalya’da 133 kg ve İspanya’da ise 109 kg’dır (FAO, 2010). Türkiye’nin fındık veriminde yıllara göre önemli dalgalanmalar da görülmektedir.

İklim şartları, gerekli kültürel işlemlerin yeterince yapılmaması ve fındık bitkisinde görülen periyodisite gibi etkenler, verimdeki dalgalanmayı artırmaktadır. Fındık bahçelerinin genelde yaşlı olması, ocakların ise sık dikili olmasından dolayı Trabzon, Giresun ve Ordu illerindeki verim seviyesi, Sakarya ve Düzce illerinin verim düzeyine göre daha düşüktür.

Sakarya ve Düzce illerindeki üreticilerin işletme büyüklükleri ve verim düzeylerinin daha yüksek olması nedeniyle bu bölgedeki dikim alanları hızla artmaktadır.

Kaynak: www.sanayi.gov.tr
Türkiye’de Fındık Üretim Bölgeleri

Türkiye’de fındık tarımı yapılan bölgeler üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 1., 2. ve 3. Standart Bölge’lerdir. Fındık üretimi açısından en önemli bölge olarak kabul edilen 1. Standart (kabuğundan çıkarılmış 13–15 mm çapındaki fındıklar) Bölge kapsamında Artvin, Giresun, Ordu, Rize ve Trabzon illeri bulunmaktadır. Fındığın ticari mal niteliğinde olduğu 2. Standart (kabuğundan çıkarılmış 11–13 mm çapındaki fındıklar) Bölge’de Bolu, Düzce, Kastamonu, Kocaeli, Sakarya, Samsun, Sinop ve Zonguldak illeri bulunmaktadır. 3. Standart (kabuğundan çıkarılmış 9–11 mm çapındaki fındıklar) Bölge ise Çanakkale’den Diyarbakır’a kadar geniş bir alanı kapsamakta olup, bu bölgede üretim çerezlik olarak yapılmakta ve üretimin ekonomik bir değeri olmadığı varsayılmaktadır.

4b.TÜKETİM

Fındığın iç tüketimi konusundaki veriler yetersiz olup üretim ve ihracat miktarları ile devir stoklarından yola çıkılarak kabuklu fındık cinsinden iç tüketimin 100-110 bin ton civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Yetersiz tanıtım ve bilgi eksikliği, fiyatların yüksek bulunması, çerez olarak tüketiminin yaygın olmaması ile ikame ürünlerin fazlalığı gibi etkenler tüketimin artırılmasındaki en önemli engelleri oluşturmaktadır.

TMO, 2006 yılından itibaren yapmış olduğu çalışmalarla kavrulmuş iç fındık, şekerli fındık ezmesi ve fındık yağı gibi ürünleri uygun fiyatla halkımızın tüketimine sunmuş olup alternatif tüketim yolları oluşturulmasını teminen fındıklı ekmekek üretimini teşvik için ise halk ekmekek fabrikalarına uygun fiyatla kıyılmış fındık temin etmiştir.

TÜRKİYE KABUKLU FINDIK TÜKETİMİ	
DÖNEM	TÜKETİM MİKTARI(Ton)
2000-2001	183.657
2001-2002	183.000
2002-2003	190.000
2003-2004	128.000
2004-2005	47.813

2005-2006	60.000
2006-2007	80.000
2007-2008	80.000
2008-2009	190.000
2009-2010	228.000
2010-2011	232.000
2011-2012	128.500
ORTALAMA	144.248

Kaynak: USDA, 2009 – 2012 dönemleri TMO tahmini

Tabloda yer alan yüksek tüketim rakamları, FKB ve TMO'nun arz fazlası stoklarını yağ imalatında kullanmasından kaynaklanmaktadır. Zira son yıllarda yağ haricindeki iç tüketim miktarı 100-110 bin ton civarında olup yağ dâhil son 12 yıllık tüketim ortalaması 144.248 tondur.

4c. İHRACAT

Türkiye'de üretilen fındığın % 15-20 kadarı iç piyasada tüketilmekte, % 80-85'i ise ihraç edilmektedir. Türkiye, son 10 yılda ortalama 237 bin ton olan iç fındık ihracatı ile dünya fındık ihracatının yaklaşık % 79'unu gerçekleştirmiştir. Ülkemiz fındık ihracatının %57'si iç fındık olarak, % 43'ü ise işlenmiş fındık olarak gerçekleştirilmektedir (Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü, 2011/2012).

Fındık ihracatımızda AB'nin payı 2001 yılı verilerine göre % 81,2 iken, bu oran 2010 yılında % 73,8 olarak gerçekleşmiştir. Bunun nedeni ise ihracat yapılan ülke sayısının son yıllarda artmasıdır. AB ülkelerine yapılan ihracattaki son 6 yıl ortalamasına göre ilk sırayı % 24 ile Almanya, ikinci sırayı ise % 22 ile İtalya almaktadır. Diğer önemli pazarları sırasıyla; Fransa, Belçika, İsviçre, Avusturya, Hollanda ve Rusya oluşturmaktadır (KİB).

2000-2012 TÜRKİYE İÇ FINDIK İHRACATI			
DÖNEM	İHRACAT MİKTARI(Ton)	İHRACAT BEDELİ(S)	BİRİM İHRAÇ FİYATI(S/Kg)
2000-2001	204.253	682.451.341	3.34
2001-2002	255.893	636.027.664	2.49
2002-2003	255.918	593.690.721	2.32
2003-2004	223.363	878.754.034	3.93
2004-2005	194.594	1.554.156.298	7.99
2005-2006	239.366	1.952.767.268	8.16
2006-2007	248.664	1.262.427.049	5.08
2007-2008	207.287	1.589.547.748	7.67
2008-2009	244.504	1.177.130.000	4.81
2009-2010	218.693	1.378.556.000	6.30
2010-2011	280.731	1.779.828.472	6.34
2011-2012	151.217	1.208.189.000	7.99

Kaynak: KİB, * 09 Nisan 2012 itibarıyla

Dünya fındık fiyatlarının belirlenmesinde Ülkemizde oluşan fındık fiyatları etkin rol oynamaktadır. İhraç fiyatının yüksek olması durumunda, en büyük rakiplerimiz olan İtalya ve İspanya, AB'nin sağladığı destekler ve nakliye avantajını kullanarak daha düşük fiyatla stoklarını eritmektedirler. Hasat dönemlerine devrolan stoklar ise genellikle Ülkemizde kalmaktadır.

5.TÜRKİYE FINDIK POLİTİKALARI

Türkiye fındık sektöründe uygulanmakta olan politikalar, fındık üreticilerine alan bazlı gelir desteği ve alternatif ürün ödemelerinden oluşmaktadır. Türkiye’de fındık dikim alanları 2008 yılına kadar sürekli olarak artmıştır. Bu artış fındık üretimine de yansımış ve zamanla eritemeyen fındık stoklarının oluşmasına neden olmuştur. Bunun üzerine fındık üretiminin planlanması ve dikim alanlarının belirlenmesi amacıyla “Fındık Üreticilerine Alan Bazlı Gelir Desteği ve Alternatif Ürüne Geçen Üreticilere Telif Edici Ödeme Yapılmasına Dair Karar” 15 Temmuz 2009 tarih ve 27289 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kararın amacı, ruhsat verilen sahalarda fındık yetiştiriciliği yapan üreticiler ile ruhsatsız alanlarda fındık bahçelerini sökerek alternatif ürüne geçen üreticilerin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu karara göre, 22/11/2001 tarihli ve 2001/3267 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan “Fındık Alanlarının Tespitine Dair Karar” ile belirlenen ve ruhsat verilen sahalarda fındık yetiştiriciliği yapan ve fındık üretici belgesine sahip, kamu kurum ve kuruluşları hariç gerçek ve tüzel kişilere yılda bir defaya mahsus olmak üzere 2009, 2010 ve 2011 yıllarında her yıl için 150 TL/da alan bazlı gelir desteği ödemesi yapılacaktır.

Ayrıca “Fındık Alanlarının Tespitine Dair Karar”ın 1 inci maddesinde belirtilen il ve ilçelerdeki, 1., 2. ve % 6’dan daha az eğimli 3. sınıf tarım arazilerinde ve rakımı 750 metrenin üzerindeki ruhsatsız fındık bahçelerini sökerek, alternatif ürüne geçen kamu kurum ve kuruluşları hariç gerçek ve tüzel kişi üreticilere, 2009-2012 yılları arasında sonbahar ve ilkbahar ekim/dikim dönemleri dikkate alınarak telif edici ödeme yapılacaktır. Böylece tarım için en uygun olan arazide fındık yetiştiriciliğinin engellenmesi, bu alanlarda ihtiyaç olan diğer tarım ürünlerinin üretilmesi öngörülmekte ve ruhsatsız alanlarda üretim gerçekleştiren çiftçiler farklı ürünlere yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Buna göre, 2009-2010 döneminde başvuranlara ilk yıl için 300 TL/da, ikinci ve üçüncü yıllar için 150 TL/da olmak üzere 3 yılda toplam 600 TL/da, 2010-2011 döneminde başvuranlara ilk yıl için 300 TL/da, ikinci yıl için 150 TL/da olmak üzere 2 yılda toplam 450 TL/da ve 2011-2012 döneminde başvuranlara 300 TL/da telif edici ödeme yapılacaktır (<http://rega.basbakanlik.gov.tr/default.aspx>). Ayrıca bu karar ile TMO’nun piyasadan fındık alımı durdurulmuş ve fındık fiyatları serbest piyasa koşullarına bırakılmıştır.

5a.YENİ FINDIK STRATEJİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ(2009- 2011 DÖNEMİ)

1. ALAN BAZLI GELİR DESTEĞİ UYGULAMASI

Ruhsatlı alanlarda üretim yapan üreticilere 3 yıl süreyle dekara 150 TL destek ödemesini öngören uygulamanın kapsamı, 2009/15531 ve 2011/1424 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla genişletilerek yoğun şekilde fındık üretimi yapıldığı halde destekleme kapsamı dışında bırakılan ilçeler ruhsatlı alanlara dahil edilmiştir. 750 m rakımın üzerindeki fındık bahçelerinin de destek den yararlanması sağlanmıştır. 2009 yılında 295.575 üreticiye 649.269.304 TL, 2010 yılında 339.639 üreticiye toplam 707.842.101 TL Alan Bazlı Gelir Desteği ödemesi yapılmıştır. 2012 yılında ödenmesi planlanan 2011 yılı başvurularının işlemleri devam etmekte olup, 2010 yılı verilerine yakın başvuru miktarı beklenmektedir.

Fındık Alan Bazlı Gelir Desteği Ödemeleri(2009-2010)						
İLLER	2009			2010		
	ÜRETİCİ SAYISI	ALAN(da)	DESTEKLEME MİKTARI(TL)	ÜRETİCİ SAYISI	ALAN(da)	DESTEKLEME MİKTARI(TL)
ARTVİN	5.898	86.780	13.016.950	7.008	100.529.190	15.079.378.50
BARTIN	2.454	21.296	3.194.438	3.404	29.005.006	4.350.750.90

DÜZCE	20.397	360.339	54.050.816	21.676	377.289.586	56.593.437.90
GİRESUN	66.641	983.104	147.465.549	72.033	989.220.661	148.383.099.15
GÜMÜŞHANE	772	7.398	1.108.301	939	7.943.392	1.191.508.80
KASTOMONU	3.651	25.592	3.838.784	5.753	46.242.543	6.936.381.45
KOCAELİ	2.961	31.985	4.797.760	3.643	40.611.381	6.091.707.15
ORDU	98.021	1.577.747	236.662.086	107.468	1.660.796.027	249.119.404.05
RİZE	2.928	26.036	3.905.387	3.021	27.298.111	4.094.716.65
SAKARYA	15.762	255.203	38.280.454	23.812	359.482.110	53.922.316.50
SAMSUN	14.664	245.080	36.762.054	20.120	300.148.895	45.022.334.25
SİNOP	1.057	7.686	1.152.938	1.442	10.047.045	1.507.056.75
TRABZON	47.526	538.063	80.709.522	55.692	598.177.945	89.726.691.75
ZONGULDAK	12.843	162.162	24.324.265	13.628	172.155.450	25.823.317.50
TOPLAM	295.575	4.328.462	649.269.304	339.639	4.718.374.898	707.842.101.30

NOT: Artvin, Bartın, Kastamonu, Samsun ve Sakarya illerinde 2010 yılında alan genişlemesi olmuştur.

KAYNAK: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,

Bahse konu Kararname ile Fındık Üretim Alanları dışında bırakılan ancak, Stratejinin Uygulaması Esnasında;

Samsun ili On Dokuz Mayıs, Tekkeköy, Alaçam, Yakakent, ilk adım, Bafra, Asarcık, Canik ve Atakum ilçeleri, Artvin ili Hopa ve Murgul İlçeleri, Düzce ili Merkez ve Kaynaşlı İlçeleri, Kastamonu ili Doğanıyurt İlçesi, Sakarya ili Ferizli, Karapürçek ve Kaynarca İlçeleri, Bartın ili Ulus İlçesi, Gümüşhane ili Kürtün İlçesi, fındık üretimine izin verilen ilçeler kapsamına dahil edilerek fiiliyatta var olan ama resmîyette yok sayılan fındık / dikim sahaları yasal olarak tanınmıştır. Bu uygulamayla fındık üretiminin planlanmasında önemli bir adım atılmıştır. 700 bin hektara yakın bir alanda fındık tarımı yapılan Ülkemizde bu yasal düzenlemeyle fındık dikim alanlarının tamamına yakını fındık üretimine izin verilecek ilçeler kapsamına alınarak devletin fındık politikalarının uygulanmasında etki alanı genele yayılması sağlanmıştır.

700 bin hektara yakın fındık dikim alanlarının 100 bin hektara yakın kısmının % 6 meyilin altında kalan ruhsatsız alanlar olduğu dikkate alındığında 100 bin hektarlık bir alanın alan bazlı gelir desteğinden yararlanmadığı gözlenmektedir. 2010 yılı Alan Bazlı Gelir Desteğinden 472.000 hektarlık fındık alanları yararlanmıştır.

Yasal idari alanlar kapsama alınan ilçelerimiz Gümüşhane Kürtün ilçesi hariç % 6 meyilin altında düz, ova özelliğine sahip ağırlıklı ilçelerimizdir. Yapılan yasal düzenlemeyle ruhsatlı olan kapsamına giren bölgeler Alan Bazlı Gelir Desteğinden, yararlandırılırken bu ilçelerimizde bulunan ve taban arazide dikildiği için yasal olmayan, desteklerden yararlanamayan fındık bahçelerinde sökümlü ve alternatif ürün desteğinin uygulanmasının önü açılmıştır.

Dekara 150 TL olan Alan Bazlı Gelir Desteği hasat öncesi fındık üreticilerine önemli katkı sağlanmıştır. Desteğin Mart - Nisan aylarında üreticiye ödenmesi gübreleme, ilaçlama ve üretim maliyet kalemleri içinde önemli yer tutan toplama giderlerinin karşılanmasını sağlamıştır. Bu durum üreticilerin piyasaya borç yükü olmaksızın ürünlerinin hasat edilmesine olanak sağlamış, piyasa borçlarını ödemek zorunluluğu ile ürünün erken pazara inmesinin önüne geçilerek fındık fiyatlarının sezon başında düşük başlamasını engellemiştir.

2. ALTERNATİF ÜRÜNE GEÇEN ÜRETİCİLERE TELAFİ EDİCİ ÖDEME UYGULAMASI

Devletin müdahale alımı yaptığı dönemlerde oluşan arz fazlası fındığın yağlığa ayrılması sonucunda oluşan Hazine zararlarını engellemek, ekolojisi dışına çıkan ve üretim fazlası olan fındığın yerine ülkemizde üretim açığı olan ürünlere üreticilerin yönlendirilmesini sağlamak amacıyla 2001 yılından itibaren Alternatif Ürün Projesi uygulamaya konulmuştur.

2001 - 2007 Dönemi Alternatif Ürün Proje Uygulaması:

Alternatif Ürün Desteği üreticilere 65 \$/da sökümlü desteği, 135 \$/da girdi, bakım, hasat

ödemesi olmak üzere toplamda 200 \$/da ödemeyi öngören Dünya Bankası kaynaklı 150 milyon dolar bir bütçeyle 2001 yılında ilk kez uygulamaya konulmuştur.

Başlangıçta 100 bin hektar bir alanda uygulanması amaçlanan proje, önce 50,000 hektar alana son olarak da 16.000 ha uygulama alanına çekilmiştir.

Uygulama Yılları	2001 - 2007
Uygulandığı Yer	Karadeniz Bölgesinde 13 il
Uygulama Alanı	16.000 HA
Azaltılan Fındık Alanı	500 HA
Toplam Söküm Başvurusu	397 ÜRETİCİ
Toplam Girdi-Bakım-Hasat Baş.	382 ÜRETİCİ
Toplam Destek Miktarı	949.298 \$

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Hedeflerin çok gerisinde sonuçlanan alternatif ürün projesi 2007 yılı sonu itibariyle sonlandırılmıştır.

Yeni Fındık Strateji Kapsamında Alternatif Ürüne Geçen Üreticilere Telafi Edici Ödeme Uygulaması (2009-2011)

Yeni fındık stratejisinin ikinci önemli ayağı olan Alternatif Ürüne Geçen Üreticilere Telafi Edici ödeme yapılması uygulaması 176 ha ruhsatsız alanda üretim yapan 81.000 üreticiye toplamda 600 TL/da olmak üzere 753 milyon TL ödeme hedeflenmiştir. Bu yeni uygulama hedeflerin çok gerisinde sonuçlanan bir önceki Alternatif ürün projesinden farklı bir sonuç doğurmamıştır .

Fındık Telafi Edici Ödeme 2009-2010 Yıllarının Karşılaştırılması							
Sıra No	2009				2010		
	İLLER	İŞLETME SAYISI	DESTEKLEME ALANI(da)	MİKTARI (TL)	İŞLETME SAYISI	DESTEKLEME ALANI(da)	MİKTARI (TL)
01	DÜZCE	37	233.04	69.912.30	52	359.715	72.958.35
02	GİRESUN	0	0	0	1	3.000	900.00
03	KASTAMONU	0	0	0	1	1.003	300.90
04	KOCAELİ	4	19.96	5.988.30	4	26.411	5.229.15
05	ORDU	6	40.87	12.261.90	6	34.663	6.763.20
06	RİZE	0	0	0	1	1.591	477.30
07	SAKARYA	38	266.52	79.954.80	70	616.022	147.859.95
08	SAMSUN	242	2.982.08	894.624.30	389	4.898.280	1.041.035.10
TOPLAM		327	3.542.47	1.062.741.60	524	5.940.685	1.275.523.95

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,

Alternatif ürün desteğinin 3. yıl başvuruları Haziran 2012 döneminde sonlanacaktır. İlk iki yıl uygulaması dikkate alındığında, üçüncü yıl başvurularının da ilk iki yıldan farklı olmayacağı söylenebilir.

Alternatif ürün projesinin 3 yılsonunda uygulama alanınının 1500 ha altında sonuçlanacağı görülmektedir.

2001-2007 dönemi uygulama sonuçlarıyla benzerlik gösteren bu sonuç son 10 yıl içinde uygulamaya konulan Fındık ürününe yönelik Alternatif Ürün Projelerinin istenilen sonucu vermemesi nedenleri üzerinde yoğun çalışmayı gerekli kılmaktadır.

Üreticilerle yapılan değerlendirmeler sonunda üreticilerin Alternatif Ürün Projelerine ilgisiz kalmalarının başında, söküm desteğinin beklentilerin altında olması, önerilen ürünlerin pazarlama ve depolama sorunlarının endişe yaratması, özellikle son 3 yıl içinde fındık fiyatlarının yüksek seyretmesi gelmektedir.

Gelecek dönemde oluşturulacak yeni Alternatif Ürün Projeleri uygulamaları, son iki projenin başarısızlık nedenleri sorgulanarak ve üreticilerin talepleri dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Üreticilerin Alternatif Ürün uygulamalarıyla ilgili talep ve tercihlerinin belirlenmesinde bölge Ziraat Odaları ve Ziraat Fakültelerinden yararlanılmalıdır.

5b. 2012 VE SONRASI DÖNEM ÖNGÖRÜLERİ

1. ALAN BAZLI GELİR DESTEĞİ DEVAM ETTİRİLMELİDİR

2009 yılında uygulamaya konan Yeni Fındık Stratejisi kapsamında 3 yıl ile sınırlı tutulan Alan Bazlı Gelir Desteği ve Telafi Edici Ödeme desteği, stratejinin uygulamada olduğu 3 yıllık dönem içinde fındık üretiminde arz fazlası dönemlerin oluşmamasından kaynaklanan yeni fındık stratejisinin uygulamada olduğu 3 yıllık dönem içinde serbest piyasa şartlarında işlem gören fındık ürününe bir sorun yaşanmaması, stratejinin başarısı olarak algılanmış, uygulama döneminde istisna olarak arz fazlası üretimin meydana gelmemesinin etkisi göz ardı edilmiştir.

3 yıllık geçiş döneminin sonunda genel bir değerlendirme yapıldığında, sektörde önemli bir değişkenliğin olmadığı, stratejinin başlangıcında var olan sorunların devam ettiği görülmektedir.

Ruhsatsız alanlarda bulunan fındık bahçelerinde bir daraltılma sağlanamamıştır.

Bugün itibariyle 700 bin hektarlık fındık dikim sahaları varlığını devam ettirmektedir.

Son 3 Yıllık dönem içinde 800- 850.000 tonluk üretim dönemlerinin sorunsuz geçilmesine yönelik çalışmalar tamamlanmıştır.

Üretici Birliği Fiskobirlik yapısal sorunlarını çözemediği gibi yeni dönemde piyasa düzeni için önemli bir Kurum olan Fındık Lisanslı depo işletmesi hayata geçirilmemiştir.

Yeni fındık stratejisinin başarıya ulaşması, fındık ticaretinin serbest piyasa şartlarına bırakılması ve bu uygulamaların özellikle üreticiler tarafından benimsenebilmesi için Alan Bazlı Gelir desteğinin 2012 ve sonrasını kapsayan dönemde 3 ile 5 yıl süreyle devam etmesini sağlamalı, bu dönem içinde de fındık lisanslı depoculuk başta olmak üzere piyasalara yönelik diğer düzenlemelerin hızla tamamlanması sağlanmalıdır.

2. TELAFİ EDİCİ ÖDEME DESTEĞİ YENİDEN DÜZENLENEREK DEVAM ETTİRİLMELİDİR

Yasal olmayan alanlarda üretim yapan üreticilerimizin fındık bahçelerini sökerek alternatif ürünlere geçmesine yönelik destek çalışmaları 2011 ve 2009 yılı uygulamaları gözden geçirilerek yeniden düzenlenmelidir.

Alternatif ürünlerin 176.000 ha alanda geliştirilmesi halinde ortalama 3,9 milyar TL' lik bitkisel üretim değeri sağlanacağı düşünüldüğünde üreticilerin yasal olmayan alanlardaki fındık bahçelerini sökmeleri için önerilen telafi edici ödeme miktarı 1500 TL/da altında olmamalıdır. Aksi takdirde uygulamaya konulacak Alternatif ürün proje sonuçları, önceki proje sonuçlarından farklı olmayacaktır.

3. FINDIK ÜRÜNÜNDE LİSANSLI DEPOCULUK ÇALIŞMALARI HAYATA GEÇİRİLMELİDİR

Mevzuat çalışmaları tamamlandığı halde fındık ürününün serbest piyasa şartlarına bırakıldığı yeni dönemde piyasa düzeni için önem taşıyan fındık ürününe lisanslı depoculuk işletmeciliği çalışmalarının üç yıl öncesinde başlamış olmasına rağmen sonuçlanmamıştır.

Stratejinin uygulamada olduğu 2009-2011 dönemi içinde arz fazlası ürün sezonlarının yaşanmaması lisanslı depoculuğun ihtiyacını hissettirmemiş olsa da 2012 ve sonrası dönemlerde lisanslı depoculuğun hızlı sektörde yer alması sağlanmalıdır.

Bu kapsamda TOBB ve Gıda Tarım Hayvancılık Bakanlığı birlikteliği ile oluşturulan Polatlı Hububat Lisanslı Depoculuğu işletmesinin açılmasıyla hayata geçirilen ilk çalışma fındık lisanslı depoculuğu işletmelerinin bölgemizde açılmasıyla devam ettirilmelidir.

Üreticilerin yabancı olduğu lisanslı depoculuk faaliyetine aktif katılımının sağlanması için mevzuat düzenlemeleri yapılarak belirli bir geçiş süresinde üreticilere yüklenen maliyetler asgariye indirilerek üreticilerin sisteme entegrasi sağlanmalıdır.

4. ESKİ FINDIK BAHÇELERİNİN YENİLENMESİ SAĞLANMALIDIR

Yıllık dünya üretimi iklimsel şartlara bağlı olarak 603.000 ton (2004) ile 1.114.000 ton(2008) arasında değişmektedir. Normal ürün dönemlerinde 900 - 970.000 ton kabuklu fındık üretimi gerçekleşmektedir.

Ülkemiz dünya fındık dikim alanlarının ve üretiminin yaklaşık % 70' ne sahip olmakla birlikte verim ortalaması en düşük düzeydedir.

Yaklaşık 950.000 ton üretimle normal bir ürün dönemi olan 2006 dünya fındık üretimi, dikkate alınarak oluşturulan verim tablosunda Ülkemiz dekara 95 kg ile verim ortalaması en düşük ülke durumundadır.

	FINDIK ÜRETİMİ (TON)	FINDIK DİKİM ALANI (HA)	VERİM ORTALAMA DEKAR/KG
TÜRKİYE	661.000	691.019	95
İTALYA	138.000	100.000	138
İSPANYA	28.000	25.000	112
ABD	39.010	11.600	336
GÜRCİSTAN	14.000	9.600	145
AZERBAYCAN	25.000	17.500	142
DİĞER	52.244	52.000	100
TOPLAM	957.254	906.719	

Kaynak: ING, DTM,FAO

Ülkemiz fındık üretiminin sorunlarının başında üretimde yaşanan verim düşüklüğü gelmektedir. Ülkemiz dışında genişleyen yeni fındık dikim sahalarında yüksek verime sahip bahçeler tesis edilmektedir. Bunun en yakın örneği sınır komşumuz Gürcistan' dır.

Avrupalı fındık tedarikçisi firmalar Gürcistan' ın bakir ova özelliğine sahip tarım alanlarını 50 yıllığına kiralamak suretiyle verimi yüksek yeni fındık bahçeleri tesis etmektedir.

Bugün ülkemiz için bir tehdit oluşturmuyor gözükse de yakın gelecekte sınırimıza 50 km uzakta dekara 250 - 300 kg ürün alındığı yeni fındık üretim sahalarıyla karşı karşıya kalacağız. Fındık üretimimizdeki düşük verim üretim maliyetlerimizin yüksek oluşmasında etkili olmaktadır. Fındık piyasalarının belirlenmesinde önemli etken olan üretim maliyetleri bazı ürün sezonlarında dünya fiyatlarının üzerinde üreticilerimizin fiyat beklentisi içinde olmalarına neden olmaktadır.

Üreticilerimiz açısından maliyetler dikkate alındığında bu durum haklı bir talep olarak görülebilir. Ancak, ülkemiz ile diğer üretici ülkeler arasındaki verim farkının ülkemiz aleyhine artması dünya üretiminin talebin üzerinde olduğu dönemlerde ülkemiz açısından olumsuz sonuçların meydana gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Yüksek üretim maliyetlerinin yansımaları sonucu oluşan aşırı fındık fiyatları dünya fiyatlarının üzerinde kalarak, arz fazlası dünya üretiminin ülkemizin elinde kalmasına veya normal üretim dönemlerinde dahi ürünü en son talep edilen ülke konumunda olmamıza neden olacaktır.

Fındık Üretiminde Verim Düşüklüğünün Nedenleri-Yaşlı Fındık Bahçeleri:
Ülkemizi fındık üretiminde verim düşüldüğü fındık bahçelerimizin yaşlı olmasından kaynaklanmaktadır. Fındık bahçelerinin ekonomik ömrü 70 yıl almasına rağmen özellikle Doğu Karadeniz' i kapsayan I.standart bölgelerin 70-100 yıl üzerinde bir dikim yaşına sahiptir.

1951 Yılı Fındık Dikim Alanları

BÖLGELER	İLİ	DEKAR
I.STANDART	Artvin	3.054
	Rize	27.177
	Trabzon	286.750
	Giresun	790.000
	Ordu	372.500
	TOPLAM	1.479.481
II. STANDART	Kastamonu	292
	Bolu	91.862
	Sakarya	--
	Kocaeli	34.884
	İstanbul	1.037
	Samsun	8.848
	Sinop	447
	TOPLAM	142.370
III. BOLGE DIŐI	Zonguldak	22.713
	Kütahya	312
	Bitlis	663
	Isparta	115
	Denizli	63
	Gümüşhane	219
	Konya	128
	TOPLAM	24.213
	Diğer 26 il	504
	GENEL TOPLAM	1.646.568

Kaynak: T.M.M.O.B. Ziraat Mühendisleri Odası Yayını No:20

1951 yılı Fındık dikim sahaları incelendiğinde günümüzde 700 bin hektara ulaşan fındık bahçelerimizin 165 bin hektarlık kısmının 70 ve üzeri dikim yaşına sahip olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Günümüzde 100 bin hektara yakın 100 yaş ve üzeri bahçeleri mevcuttur.

Ocak sistemiyle dikilen fındık bahçeleri sadece dal budama yöntemiyle gençleştirme yapılmış, yeni fındık fidanlarından bahçeler oluşturulmaması, mevcut ve yaşlı ocak köklerinden gelişen ışıkların dan aynı ocak gençleştirilmeye çalışılmıştır. Kök yenilemesi olmadığında, düşünceye uygun olarak bahçeler, yenilenememiştir.

Kök yapısı itibariyle yaşlı olan ocaklardan doğan kök sürgünlerinin bırakılarak elde edilecek olan dalardan, istenilen verim artışının gerçekleşemediği gibi yıllar itibariyle bahçelerin üretimi düşmektedir. Bilim ve tekniğine uygun olarak bahçelerin yeniden dikim yapılması gerekmektedir. Yeni Bahçe Tesisine Yönelik Destekleme Yapılmamıştır.

Devletin; fındık ürünüyle ilgisi arz fazlası üretime çözüm oluşturmak amacıyla, günümüze kadar uygulanan fındıkla ilgili destekleme politikalarına, eski fındık bahçelerinin yerine yeni fındık bahçeleri tesisine yönelik çalışmalara da yer vermesi gerekmektedir.

Fındık üretimimizdeki diğer üretici ülkelere nazaran, verim düşüklüğü ve son yıllarda arz açığı üretim dönemlerinin yaşanması, oluşturulacak yeni fındık politikalarında eski fındık bahçelerinin sökülerek yerlerine yeni fındık bahçelerinin tesisine yönelik destek modellerine yer verilmesi zorunlu hale getirmiştir.

Bu güne kadar üretimden ve üretim verimliğinden uzak kısa süreli destekleme modelleri uygulanmıştır. Eski fındık bahçelerinin yenilenmesine yönelik oluşturulacak destekleme modeli asgari 10 yıllık bir dönemi kapsayacak şekilde, kademeli olarak, 100-150.000ha'lık bir alanın yeniden tesis hedeflenmeli bu uygulama süresi 40-50 yıllık planlı bir dönemi kapsamaktadır.

Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü tarafından konseyin talebi üzerine 1 dekar fındık bahçesinin sökülerek yeniden, bahçe tesis edilmesine yönelik maliyet çalışması aşağıdaki tabloda çıkartılmıştır.

Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü Tarafından Yapılan Yaşlı Fındık Bahçesi Sökümü ve Yeni Tesisinin Tam Verim Yaşına Kadarki Maliyet Çalışması

YILLAR	MALİYETLER(TL/DA)				GELİRLER(TL/DA)			TOPLAM NET GELİR (TL/DA)
	Söküm Maliyeti	Yeni Tesis Maliyeti	Üretim Maliyeti	Elde Edilemeyen Ürün Geliri	Yapılmayan Üretim Maliyeti	Odun Geliri	Ürün Geliri	
1.YIL	720.00	2.297.07	0	490.00	581.83	450.00	0	-2.475.24
2.YIL	0	782.07	0	490.00	581.83	0	0	-690.24
3.YIL	0	668.57	0	490.00	581.83	0	0	-576.74
4.YIL	0	568.57	0	490.00	581.83	0	0	-576.74
5.YIL	0	568.57	0	490.00	581.83	0	0	-576.74
6.YIL	0	0	581.83	280.00	0	0	210.00	-851.83
7.YIL	0	0	581.83	70.00	0	0	420.00	-231.83
8.YIL	0	0	581.83	0	0	0	630.00	48.17
9.YIL	0	0	581.83	0	0	0	840.00	258.17
TOPLAM	720.00	5.084.084	2.327.32	2.800.00	2.909.15	450.00	2.100.00	-5.473.00

NOT:

- 1.Giresun ili şartlarında Giresun Kalite tombul Fındık üretimi dikkate alınmıştır.
- 2.Dekara söküm öncesi verim 70 kg yeni tesis edilen bahçede, tam verim yılında (10.yıl) 150 kg ürün alınacağı kabul edilmiştir.
- 3.Ürün fiyatı olarak, 2011 yılı Ekim ayı Giresun Kalite (Tombul) fiyatı 7,00 TL/kg esas alınmıştır.
- 4.Yeni tesis edilen bahçede ilk 5 yıl ürün alınmadığı kabul edilmiştir.

- 6.yılda % 80 ürün kaybı,
- 7.Yılda % 60 ürün kaybı,
- 8.yılda % 40 ürün kaybı,
- 9.yılda % 20 ürün kaybı,
10. yıldan itibaren tam verim,

- 5.Maliyet hesaplamalarında güncel fiyatlar dikkate alınmıştır.
- 6.Destekleme ödemeleri ilerleyen yıllarda net olmadığı için dikkate alınmamıştır.
- 7.Bu süreçte sökümünden önce elde edileceği var sayılan net gelire esas olmak üzere gerçekleşmeyen ürün geliri maliyete, yapılmayan üretim maliyeti ise gelir hanesine yazılmıştır.
- 8.Sonuç olarak yeni tesis edilen bahçenin sökümünden tam verim çağına geçtiği 10. yıla kadar dokuz (9) yıllık periyotta 5.473,01 TL gelir kaybının söz konusu olacağı tarafımızdan tespit edilmiştir .

Yeni dikilen fındık bahçesinin 9 yılda tam verime ulaştığı kabul edilen çalışmada 1 dekar fındık bahçesinin yenilenme çalışması sonucunda 9 yıllık dönemde üretim kaybı 5.413 TL olarak hesaplanmıştır. Dekara verimi 70 kg olan eski bahçe 9 senenin sonunda dekara verimi 150 kg' a ulaşan bir bahçe halini almaktadır.

Yaşlı fındık bahçelerinin sökülerek yerlerine yeni bahçelerinin tesis edilmesi sonunda 100 bin hektarlık bir alan sonunda ürün arzımızda asgari 70 - 100 bin ton artış sağlayacaktır. Dikim alanı

genişleme imkanı olmayan ve yasaklanmış olan ülkemiz verim artışından kaynaklanan üretim artışıyla dünya fındık talebindeki artışı karşılama imkanına kavuşacaktır.

Eski fındık bahçelerinin sökülerek yeni fındık bahçelerinin dikilmesi uygulamasında Giresun Fındık Araştırma Enstitüsünün aktif rol alması sağlanmalıdır. Bu kapsamda Enstitünün personel ve kaynak ihtiyacı giderilmelidir. Fındık Araştırma Enstitüsü, Gıda - Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri, Ziraat Odaları ve Bölgede bulunan Ziraat Fakültelerinden oluşturulan bir çalışma kurulu meydana getirilmelidir.

Yeni fındık bahçelerinin tesisine paralel olarak bahçeleri yenilenen üreticilerimiz yenileme destek programı kapsamında mesleki eğitime tabi tutularak yeni fındık bahçelerinden azami verimi alma hedeflenmeli, dekara verim 200 - 250 kg' a çıkartılması sağlanmalıdır.

5. YENİ FINDIK BAHÇELERİNİN TESİSİNDE TERASLAMA DESTEĞİ

Doğu Karadeniz Bölgesinde fındık bahçeleri genellikle yüksek eğime ve sığ topraklara sahiptir. Bu nedenlerle söz konusu fındık üretim alanlarında kültürel uygulamaların yapılması güç ve yetersiz kalmaktadır. Eğimli fındık bahçeleri mutlaka teras/anmalı ve eğimin giderilmesine çalışılmalıdır. Eğimin yüksek ve toprak derinliğinin az olduğu fındık bahçelerinde bitki besin elementlerinin yıkanarak kaybolması, çok uzun yıllardan beri fındık tarımının yapılmasına karşılık toprakları kaldıran bitki besin elementlerinin toprağa yeterince verilmemesi verimsizliğin başında gelmektedir. Bu nedenle eğimi % 5 üzerinde olan fındık bahçelerinde düzenli bir dikimin yapılabilmesi, yağmur sularının depo edilmesi, gübrenin yıkanıp gitmemesi, hasadın kolay yapılabilmesi, budama, gübreleme ve mücadele gibi kültürel uygulamaların kolay uygulanabilmesi için arazilerin teraslanması gerekmektedir. Tabi ki teraslama çalışmaları yapılmadan önce toprak tektürü, tipi, derinliği, eğimi, vb. gibi birçok faktör dikkate alınarak, teraslama ile ilgili detaylı çalışmalar "Toprak Koruma Projeleri" kapsamında değerlendirilmeli ve bu kapsamda fakültelerin ilgili bölümlerinden destek alınmalıdır.

Ruhsatlı alanlarda üretim yapan fındık üreticilerine Alan Bazlı Gelir Desteği, ruhsatsız alanlarda fındık üretimi yapan üreticilere sökülme ve alternatif ürün desteği verilmesi üzerine kurulan yeni fındık stratejisi 2011 sonu itibariyle 2009- 2011 yıllarını kapsayan uygulama dönemini bitirmiştir.

6. KIRSAL İKAMETGÂH DESTEĞİ

Fındık bahçelerinin miras, diğer nedenlerden dolayı parçalanmasının önüne geçilememektedir. Bu parçalı yapının oluşmasında bölge insanının köyüne olan bağlılığı önemli etkidir. Çalışmak ya da başka nedenlerden dolayı bölge dışına çıkan insanlar, yılda bir ay dahi olsa geldiklerinde kalabilecek bir evin köylerinde olmalarını sağlayarak fındık bahçeleri üzerindeki sahiplik haklarını korumuşlar, fındık bahçelerinin bir başkasına devrini topraksız kalmak gibi küçültücü bir uygulama olarak değerlendirmişlerdir.

Parçalı tarım arazilerinin birleştirilmesi mülkiyet birleşmesi bahçelerin işletmeciliğinin birleştirilmesiyle sağlanmalıdır.

Parçalı tarım arazilerinin kiralama yoluyla üretim birlikteliği sağlanmasına yönelik destekler uygulanmalıdır. Tarımsal varlığa dayalı işlemlerde tarım arazisi miktarı bölge gerçekleri dikkate alınarak artırılmalıdır.

İkametgâhi tarım arazisinin bulunduğu köyde bulunan üreticilere genel desteklere ek olarak çiftçilerimizin daha etkin üretim yapmalarını teşvik amacıyla Kırsal ikamet desteği verilmelidir.